

Матеріали і дослідження
з археології Прикарпаття і Волині.
2015. Вип. 19. С. 384–391.

Любов САМОЙЛЕНКО

КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА 1959 р.: МРІЇ ПРО ПЕРЕБУДОВУ
(ВІД КОМУНІКАЦІЇ ДО КОМУТАЦІЇ БЕЗ КОМУНІКАЦІЙНИХ БАР'ЄРІВ)

Практика студентів завжди була і залишається невід'ємним елементом програми фахової освіти у вищих навчальних закладах, а також важливою складовою галузевих стандартів вищої освіти. Без практичних курсів неможливо закріпити теоретичні знання, отримані студентами на лекціях і під час самостійної роботи та навчитися використовувати їх на практиці. Лише практика надає можливість студенту набути та удосконалити професійні навички і майстерність, сформувати та розвинути схильність до аналізу і професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, а також закладає основи професійного досвіду. Саме пропозиціям з організації практичної роботи студентів кафедри археології та музеєзнавства Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (з 01.04.1994 р. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), що були розроблені наприкінці 1958 р. і запропоновані до втілення з 1959 р. її завідувачем проф. Л. Славіним, присвячено цю статтю. Новаторські пропозиції, які залишаються актуальними і сьогодні, на жаль, так і не були втілені в життя, тож спробуємо розібратись у причинах фіаско програми Л. Славіна в контексті інструментів корпоративної (інституціональної) соціальної комунікації.

Об'єктом розгляду буде рукопис Л. Славіна, який зберігається в його особовому фонді в Науковому архіві Інституту археології НАН України [НА ІА НАНУ, ф. 17, спр. 9, ч. II, арк. 134–

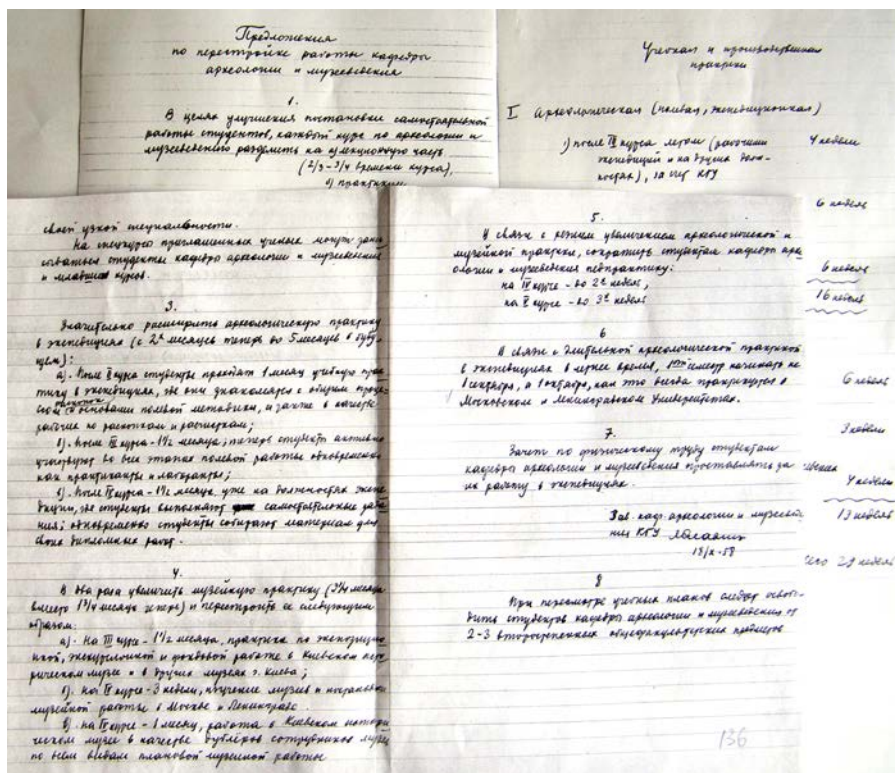

Рис. 1. Рукопис Л. Славіна “Перестройка работы кафедры археологии и музееведения”
Fig. 1. Manuscript of L. Slavin “Rebuild of the work of the Chair of Archaeology and Museum Studies”

137 та ін.] і є прикладом вербальної письмової **комунікації** (рис. 1). Документ був ним підготовлений для повідомлення важливої інформації в середовищі університетського керівництва з метою **комуґації** (від лат. *commutatio* – зміна), тобто, з метою змін (перетворень) і удосконалення навчальної програми підготовки професійних археологів і музеєзнавців. Пункт про суттєві зміни в організації навчальних і виробничих практик був важливою складовою цього документу, до якого входили й інші пропозиції з перебудови роботи кафедри. Загалом програма стосувалася як викладацької, так і наукової діяльності, а також подавала плани підготовки викладачами кафедри до друку низки посібників і монографій.

Звісно, Лазар Мусійович Славін не розглядав цей документ у контексті соціальних комунікацій, міжособистісних чи інституціональних. Він, відповідно до своїх посадових обов'язків і уявлень про необхідні заходи для покращення фахової виучки студентів кафедри, запропонував керівництву на розгляд *“Предложения по перестройке работы кафедры археологии и музееведения”* – низку пропозицій, які попередньо, за усталеною традицією, обговорювалися на засіданні кафедри. Та й термін *“комунікації”* в контексті соціального спілкування і передачі інформації тоді не вживався, а соціальні комунікації лише в останнє десятиліття стали об'єктом жвавих спеціальних досліджень і розвинулися у нову наукову галузь з власною термінологією. Це вже тепер різні види комунікацій вивчають і систематизують, визначають функції і умови комунікацій і навіть докладно досліджують види комунікаційних бар'єрів. Адже далеко не завжди процес комунікації є ефективним в рамках суспільної взаємодії, не завжди приводить до бажаного результату контакту і порозуміння. Саме такий випадок інституціональної комунікації пропонується до розгляду, тобто випадок, коли відомий дослідник і викладач та його пропозиції не були почуті і сприйняті, більше того, його колосальний досвід не використовується і сьогодні. Його прагнення так і не втілились у життя, через певні непереборні комунікаційні бар'єри, які, до речі, і через півстоліття нікуди не зникли. Більше того, на сучасному етапі, незважаючи на нинішні глобальні реформаторські проекти в галузі української освіти, практична підготовка археологів і музеєзнавців лише втратила своє значення і деградувала у порівнянні з тим, чого вдалося-таки домогтися Л. Славіну за часів його керівництва кафедрою (1944–1970).

Рис. 2. Славін Лазар Мусійович (1906–1971)
Fig. 2. Slavin Lazar Musiyovych (1906–1971)

Постать Л. Славіна (1906–1971) давно заслуговує на окреме монографічне дослідження (рис. 2). Попри плідні наукові розробки вченого-антикознавця, він також зробив вагомий внесок у розвиток організації фахової освіти в галузі археології та музейної справи. Тут Л. Славіна можна вважати справжнім новатором: заснована ним в університеті 1944 р. кафедра археології – перший і єдиний на той час спеціалізований центр по підготовці кадрів археологів в Україні. Враховуючи нагальні потреби, він проявляє ініціативу і добивається у 1952 р. значного розширення музеєзнавчої частини навчального плану: додається три музейні спецкурси (замість одного – *“Музеєзнавство і краєзнавство”*) і дві музейні практики. Також, за його наполяганням, на другому курсі вводиться загальний курс для всіх істориків *“Основи музейної справи”* [Славін, 1952, с. 95]. Отже, у 1953 р. кафедра починає ще й спеціалізовану підготовку музейних працівників і стає кафедрою археології та музеєзнавства. Тоді це була перша в СРСР і одна з пер-

ших університетських кафедр в Європі, яка готувала спеціалістів за фахом “музеєзнавство” [Мастеница, Шляхтина, 2005, с. 309–314; Сотникова, 2004, с. 8].

Варто наголосити, що на момент подачі Л. Славіним своїх пропозицій щодо перебудови роботи кафедри наприкінці 1958 р., навчальна програма по підготовці фахівців з археології і музеєзнавства вже мала певні напрацювання: починалася з третього курсу, складалася з 22 дисциплін і навчальних заходів, серед яких значився і державний іспит з археології. (Доречно зауважити, що вже після того як Л. Славін пішов з посади завідувача кафедри, з 1971 р. і до кінця радянського періоду археологи, як і всі інші студенти історичного факультету КДУ, здавали державний іспит з історії КПРС (!), а відновлено здачу держіспиту з археології для майбутніх фахівців було лише у 2005 р., коли започаткували освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр археології”). Серед практик у студентів, що спеціалізувалися тоді по кафедрі вже були дві археологічні на третьому і четвертому курсах (загалом – 2 місяці, це не враховуючи тритижневої археологічної практики на першому курсі для всіх істориків) і дві музейні, одна з яких – “навчально-виробнича екскурсія” – протягом трьох тижнів проводилась по музеях та археологічних установах Москви і Ленінграду. Та Л. Славін прагнув досконалості і постійно працював над підвищенням якості галузевої освіти. Щорічно оновлювались програми археологічних і музеєзнавчих дисциплін, з урахуванням як власного досвіду, так і досвіду викладачів з інших університетів, з якими підтримувались тісні наукові та корпоративні зв’язки.

Найбільше, що засмучувало Л. Славіна, це недостатність потрібного часу. Він писав: *“Одним из наиболее трудных моментов организации учебной работы является вопрос о программе каждого курса (вопрос о том, что отобрать для курса и от чего отказаться) в связи с лимитом времени и очень большой загруженностью студентов, которые не освобождаются от дисциплин по профилю истории СССР и УССР... <...> Учебный план специализации по археологии и музееведению является дополнением к большому и разветвленному плану факультета, основной задачей которого является подготовка историков-марксистов”* (виділення наше – Л.С.) [Славін, 1952 с. 95]. І дійсно, якщо звернутися до розрахунку годин у навчальному плані тих років, то привертає увагу значна диспропорція у розподілі. Так, майбутнім спеціалістам-археологам і музеєзнавцям на спецкурси загалом виділялося 446 годин (по 50 або 70 год. на такі спецкурси як “Кам’яний”, “Бронзовий” чи “Залізний вік”, на “Слов’яно-руську” чи “Античну археологію” тощо), але вони також обов’язково опановували й Історію СРСР – 546 годин (!), Історію нового та новітнього часу – 308 годин, Політекономію – 140 годин, Історію зарубіжних соціалістичних країн Європи – 174 годин, Науковий комунізм – 80 годин, Марксистсько-ленінську філософію – 140 годин. Або, наприклад, Історію стародавнього

Рис. 3. Л. Славін і студенти-практиканти III і IV курсів. Ольвія, 1952 р. (Сидять у першому ряду, зліва направо: А. Белаш, С. Лев; у другому ряду: Н. Фрідман, А. Данилевська, Н. Лейпунська, Л. Славін, Ю. Козуб, О. Тодорова (І. Шарфутдінова), М. Століна; в третьому ряду: О. Векслер, О. Паршина, В. Анохін, Н. Шапошнікова, викладач М. Бондар)

Fig. 3. L. Slavina and students-trainee from III and IV years. Olbia, 1952. (Sit in the first row, from left to the right: A. Belash, S. Lev; in the second row: N. Fridman, A. Danylevska, N. Leypunska, L. Slavina, Yu. Kozub, O. Todorova (I. Sharafutdinova), M. Stolina; in the third row: O. Veksler, O. Parshyna, V. Antokhyn, N. Shaposhnikova, lector M. Bodnar)

світу (Греція і Рим) чи Історію середніх віків вивчали по 136 годин, тоді як Історію КНРС – 200 (!). Однак Л. Славін знаходив вихід з такої ситуації. За його особистою домовленістю для більш глибокої та різносторонньої підготовки студентів запрошувались провідні науковці Академії наук або музеїв Києва для читання спецкурсів поза рамками навчального плану, факультативно [Славін, 1967, с. 4].

Рис. 4. На розкоп. Інгулецька новобудовна експедиція, Південно-Український канал, с. Афанасіївка, 1952 р. (Л. Славін – стоїть біля машини; в кузові, перший сидить – викладач М. Бондар)

Fig. 4. To the excavation. Ingul new-building expedition, South-Ukrainian channel, Afanasiivka, 1952 (L. Slavin – stands near the car; in truck, sits first – lector M. Bondar)

Через те що Л. Славін вважав практичну підготовку важливим підґрунтям підготовки майбутніх фахівців, то й у своїх пропозиціях щодо перебудови роботи кафедри він на цьому аспекті зупиняється особливо докладно і вносить у розділ “Учебные и производственные практики” найбільше змін. Пропозиції не виникли спонтанно, а ґрунтувалися на багаторічному досвіді кафедри по підготовці археологів і музеєзнавців та враховували реальні можливості факультету. Так, ще у жовтні 1952 р., звітуючи на засіданні кафедри про археологічну практику (“Отчет об археологической практике, проведенной кафедрой археологии летом 1952 г.”, 03.10.1952), яка проводилась у чотирьох експедиціях для студентів 3–4 курсів, що спеціалізувались по кафедрі, Л. Славін подає п’ять пунктів недоліків, які необхідно врахувати на майбутнє (рис. 3). У першому ж пункті він пише: “Практика должна проходить не за счет каникулярного времени (как это делается сейчас, а за счет учебного времени. Для этого учебный год археологов должен начинаться не 1/IX, а I/X (также как это практикуется в Ленинградском и Московском университетах), или заканчиваться в конце мая (а не в конце июня)” [НА ІА НАНУ, ф. 17, спр. 9, ч. I, арк. 76].

Час, коли Л. Славін подавав звернення до керівництва, спонукав до створення певних бравурних планів і сміливих мрій. Адже це був час чергової масштабної радянської перебудови, – т. зв. хрущовської “відлиги” (1956–1964) – контрольованої лібералізації, коли в інтересах самозбереження тоталітарної системи було проведено реформування певних її компонентів і структур, в тому числі і в освітянській галузі.

У березні 1958 р. перший секретар ЦК КПРС М. Хрущов обійняв ще й посаду голови Ради Міністрів СРСР і темпи реформування значно прискорилися у намаганні догнати і обігнати Америку, крокуючи до комунізму. Країна, як тоді вважали, вступала до нового історичного періоду свого розвитку – періоду розвиненого будівництва комуністичного суспільства, – і готувалася до прийняття грандіозних планів семирічки на 1959–1965 рр. Реформаційні процеси не минули й освітній простір – від школи до вишів, – що знайшло своє відображення у Законі про освіту 1959 року. Університет в цей час готувався до святкування свого 125 річного ювілею, підводилися підсумки досягнутого, складались нові плани на майбутнє. Колектив викладачів і науковців університету, в тому числі Л. Славін, готував до друку солідне видання з університетської історії і сьогодення, в якому також приділялася увага “розв’язанню питання про виробничу практику і збільшення її строку для всіх спеціальностей до одного року на старших курсах у формі стажування на підприємствах, в науково-дослідних установах, в школах на конкретних посадах” [Історія Київського університету, 1959, с. 621–623]. То ж пропозиції Л. Славіна в певній мірі відповідали духу загального реформування у Радянському союзі. Це також засвідчують й інші документи кафедри археології та музеєзнавства, що збереглися в цьому ж фонді:

“План роботи кафедри археології та музеєзнавства історико-філософського факультета КГУ на 1-й семестр 1958–1959 гг.” [НА ІА НАНУ, ф. 17, спр. 9, ч. І, арк. 68–73] і “Мероприяття кафедри археології та музеєзнавства по реалізації рішень партії та уряду о дальнішому розвитку вищого освіти в СРСР і рішень XXI з’їзду КПРС во второму семестрі 1958–1959 гг.” від 15 лютого 1959 р. [НА ІА НАНУ, ф. 17, спр. 9, ч. І, арк. 63–67].

Звернемося до документу “Предложения по перестройке работы кафедры археологии и музеєзнавства” і подивимось про що ж мріяв Л. Славін, якою він бачив програму досконалої на той час студентської практики. Як уже зазначалося, програму було складено у кінці 1958 р. і підписано 18 жовтня, терміни виконання розраховані на 1959–1965 рр.

“Пропозиції” поділено на вісім пунктів, що стосувались різних аспектів навчального процесу. Так, першим пунктом пропонувалося для покращення організації самостійної роботи студентів кожен курс з археології та музеєзнавства розділити на лекційну частину і практикуми. Для цього слід було переробити програми і робочі плани курсів так, щоб 2/3 або 3/4 часу курсу припадало на лекції, а 1/3 чи 1/4 часу – на практикум. До практикуму включались: виконання практичних завдань по опрацюванню колекцій тощо; виконання завдань по вивченню конкретної наукової літератури. Навантаження практикуму студент повинен був здавати протягом семестру у заздалегідь визначені терміни.

Другий пункт стосувався покращення викладацької діяльності, для чого передбачалося широке залучення відомих науковців Києва та з інших міст (на умовах погодинної оплати) для студентів п’ятого курсу. Але нижче зазначалося, що на лекції запрошених викладачів можуть записуватись і студенти молодших курсів. Для читання пропонувались такі спецкурси, обсягом 26 годин кожний: “Археологія первісного суспільства”, “Давньоруське ремесло”, “Археологія доби заліза”, “Методика побудови музейних експозицій з історії радянського суспільства”, однак ко-

Рис. 5. Л. Славін пояснює. Ольвія, 1957 р.
Fig. 5. L. Slavina explains. Olbia, 1957

жен з науковців міг уточнювати формулювання спецкурсу залежно від власної вузької спеціалізації.

Решту пунктів присвячено практикам археологічній і музейній, відповідно, терміни яких пропонувалося збільшити втричі. Зупинимось докладніше.

У бажанні змінити на краще навчальні стандарти для археологів, удосконалити практичну підготовку майбутніх фахівців, Л. Славін пропонує у третьому пункті не лише істотно збільшити термін археологічних практик – з двох місяців до п'яти – а й зробити її багатоступеневою. Спочатку, після II курсу протягом місяця, студенти проходять навчальну практику в якості робочих: знайомляться із загальним процесом розкопок і основами польової методики досліджень. Далі, після III курсу, передбачалась півторамісячна практика з активною участю у всіх етапах польових досліджень одночасно у якості практикантів і лаборантів. І вже після IV курсу протягом 1,5 місяців студенти повинні були працювати на експедиційних посадах, самостійно виконуючи конкретні завдання і одночасно збирати матеріали для написання своїх дипломних робіт (рис. 4).

В четвертому пункті програми увагу приділено музейній практиці. Її строки також пропонувалося збільшити вдвічі: з 7 тижнів до 13. Практична музейна робота передбачалась на кожному курсі спеціалізації. Так на III курсі планувалося 1,5 місяці практики по експозиційній, фондовій і екскурсійній роботі в Історичному музеї (нині – НМІУ) та в інших музеях Києва. На IV курсі – три тижні вивчення музеїв і організації музейної роботи в музеях Москви і Ленінграду. На V курсі передбачалось 4 тижні практики в Історичному музеї у якості дублерів співробітників установи по всім видам планової музейної роботи.

Безперечно, Л. Славін чудово розумів, навчальні плани студентів, що спеціалізуються по кафедрі, занадто перевантажені не украй актуальними для майбутньої професії курсами, і втілити в життя його пропозиції буде не просто, адже тоді готували передовсім *“будівничого комунізму”* попри профільні напрями. Тому у наступних пунктах його задуму, викладено, що саме у навчальній програмі слід змінити і які дисципліни скоротити або й ліквідувати. Так, в пункті 6 пропонувалося дозволити кафедрі навчальний рік розпочинати з 1 жовтня, а не з 1 вересня, через тривалу археологічну практику в літній час, як це дозволено у Московському і Ленінградському університетах. У пункті 5 пропонувалося скоротити студентам кафедри строки педагогічної практики на III курсі (до двох тижнів) і на IV курсі (до трьох). Тобто, на половину, бо за навчальним планом у майбутніх археологів і музейників педагогічної практики було 10 тижнів. Від фізкультури пропонувалося взагалі відмовитися, а *“зачет по физическому труду студентам кафедры археологии и музееведения проставляют за их работу в экспедициях”* (п. 7) [НА ІА НАНУ, ф. 17, спр. 9, ч. II, арк. 136]. Забігаючи наперед, зауважимо, що й донині, так само як і у 1999 р., для прикладу, 10 тижнів педагогічної практики і 210 годин *“фізвиховання”* із заліками на I та II курсах, у навчальних планах залишаються незмінними. Та найбільш сміливим, навіть для періоду хрущовської *“відлиги”*, на наш погляд, є останній, 8-й пункт документу: *“При пересмотре учебных планов следует освободить студентов кафедры археологии и музееведения от 2–3 второстепенных общефакультетских предметов”*. Цікаво, які ж курси Л. Славін мав на увазі і які вважав другорядними для студентів кафедри?

До Славінської програми перебудови також додавався тематичний план підготовки і видання (виключно українською мовою) підручників, навчальних посібників, монографій та ін., загальним об'ємом 94 друкованих аркуша. І це на трьох виконавців: Л. Славна і ще двох викладачів кафедри – Г. Мезенцеву і М. Бондаря Серед іншого, на Л. Славіна планувалися три навчальні посібники: *“Археологічні розвідки і розкопки”* (10 д. а.), *“Введення в археологію”* (20 д. а.), *“Античний світ Причорномор'я”* (15 д. а.) [НА ІА НАНУ, ф. 17, спр. 9, арк. 137].

Та планам Л. Славіна по збільшенню практичної підготовки студентів кафедри так і не судилося здійснитися, і не лише через фальшивість хрущовських реформ, але й через небажання колег по факультету ділитися годинами, а відтак і посадовими ставками. Тоді, коли на кафедрі археології та музеєзнавства всю програму навчального навантаження, пов'язану з викладанням історії людства у сотні тисяч років, виконувало три викладача, то на кафедрі історії КПРС на початок 1959 р. працювало 27 (!) викладачів (24 кандидати наук). В аспірантурі при кафедрі

навчалось 78 (!) аспірантів [Історія Київського університету, 1959, с. 542]. Згодом на факультеті вже було три кафедри КПРС, а на кафедрі археології та музеєзнавства у 1990 р. працювало вже аж 5 (!) викладачів. Дивно, але попри активне сучасне реформування вищої освіти така диспропорція у розподілі годин і штатів нікуди не зникла.

Вважається що введення терміну “перебудова” – “перестройка” – належить М. Горбачову. Та у представників старшого покоління, коли засоби масової комунікації активно поширювали таке обнадійливе (і трохи вже тоді призабуте) Горбачовське слово “перестройка”, виникали асоціації з перебудовою, що її описали ще у 1929 р. І. Ільф та Є. Петров у фейлетоні “Полупетуховщина”, який висміював намагання замість справжніх змін і прогресу вдаватися до процесу їх імітації, переставляючи лише тих самих співробітників з посади на посаду. Гортаючи підручник з історії України, впадає в око, що корінна і постійна реорганізація, перебудова і реформування крокує поряд з нами вже майже століття, від перемоги радянської влади.

Спершу наші “діди і прадіди” (не всі, звісно) будували новий, свій світ, руйнуючи ненависну систему “до основанья” з палким бажанням оновити і покращити усі сфери життя. Але вже на початку 1920-х років виявилось, що слід було братися до корінних перебудов у різних сферах життя і галузях народного господарства. Не виключенням стала освіта і наука. У непримиренній боротьбі з неписьменністю (у травні 1921 р. Рада Народних Комісарів УРСР ухвалила постанову про боротьбу з неписьменністю) університети були реорганізовані в інститути народної освіти та інституті червоної професури. В освіті запанував бригадно-лабораторний метод, радянська влада ліквідувала академічну свободу вищої школи, а відтак і свободу наукового дослідження.

На початку 1930-х рр. відбулася нова хвиля освітянської перебудови: у 1933 р. відновлено діяльність Харківського, Київського, Одеського, і Дніпропетровського університетів, з’являється постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) “Про викладання громадянської історії в школах СРСР”, що дозволило відновити й історичні факультети в університетах і педінститутах, спочатку лише у складі п’яти кафедр. Нова реформа принесла лінійний принцип навчання; вводилися самостійні курси вітчизняної та загальної історії тощо. Паралельно постійно реорганізовувалась і перебудовувалась як робота, так і структура Всеукраїнської академії наук.

Щоб не зупинятися на подальшій хронології перебудовчих подій у галузі української освіти і науки, зазначимо лише, що майже кожне десятиріччя позначене своєю певною реорганізацією і перебудовою. Можна стверджувати, що “перебудова” як безкінечний процес реформування без прагнення конкретних прогресивних наслідків є стійкою ознакою радянської системи.

Та й за часів незалежності в Україні вже більше 20 років реформують освітянську галузь: Болонський процес, новації в рамках програми “Десять кроків назустріч людям”, “Освітнє перезавантаження” і т. д. А найновіша розробка Державної наукової установи “Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України” (ДНУ ІТЗО МОН) – “Дорожня карта освітніх реформ на період 2015–2025 років”. І все це заради якісної освіти. Як же новітні реформи позначились на програмах археологічної і музейної студентських практик для майбутніх фахівців в університеті? Тепер магістри археології мають одну археологічну практику 7,5 кредитів (п’ять тижнів), а ще одна, ознайомча практика, була у них після першого курсу – 3 кредити (2 тижні), яку Л. Славін навіть не враховував у своїх пропозиціях, не вважаючи її профільною. Педагогічна практика для майбутніх випускників кафедри все ще залишається більш тривалою – 9 кредитів, музейну ж практику кафедра багато років вже не проводить взагалі.

Отже, попри те, що навчальні програми тепер розраховують на європейський манер у кредитах, до гармонійного поєднання теорії і практики ще далеко. Непослідовне реформування через накази і постанови чиновників з міністерства, далеких від проблем профільної освіти, як виявилось, якість освіти не забезпечують. Доводиться констатувати, що більшість сучасних реформ в освіті залежать від каденції конкретного міністра і мало хто може передбачити, до яких конкретних наслідків приведуть реформи урядовця після його відставки. Суттєвих змін на краще постійне реформування освітнього простору не приносить. Комунікаційні зв’язки нині значно розширилися, та й термін “комунікації” набув нового більш глибокого значення. Та попри широкі комунікації ми так і не прийшли до суспільної взаємодії і порозуміння, суттєвих перемін на краще

так і не досягли. Іншими словами, успіх реформ в освітній і науковій галузі, на нашу думку, мусить залежати від вміння влади чути і сприймати думку професіоналів, яких за умов сучасної освіти чомусь стає все менше.

Вже в останні роки життя, збагачений багаторічним досвідом викладацької роботи, підсумовуючи зроблене, Л. Славін добре усвідомлював недоліки у справі підготовки молодих фахівців. І причину такого стану він вбачав у відсутності інституціональної комунікації. Посприяти подальшому поліпшенню підготовки кадрів археологів і музейних працівників, на його думку, допомогла б загальна нарада керівників історичних факультетів університетів, археологічних та музейних установ України, що не скликалась жодного разу [Славін, 1971, с. 116] (рис. 5).

ЛІТЕРАТУРА

Історія Київського університету

1959 Історія Київського університету, 1834–1959 / За ред. О.З. Жмудського. – К. – 630 с.

Мастеница Е.Н., Шляхтина Л.М.

2005 Музей и музееведение в университетском образовании // Философский век. Альманах. – Вып. 30: История университетского образования и международные традиции просвещения. – Т. 3. – СПб. – С. 307–314 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bvahan.com/museologypro/about.asp?li1=4&st=37>

НА ІА НАНУ

Ф. 17 (особовий фонд Лазаря Мусійовича Славіна). – Спр. 9. – Ч. I. – 130 арк.

Ф. 17. – Спр. 9. – Ч. II. – Арк. 131–374.

Славін Л.М.

1952 Подготовка новых кадров археологов (Кафедра археологии КГУ) // Краткие сообщения Института археологии АН УССР. – К. – Вып. 1. – С. 93–97.

Славін Л.М.

1967 Археологія в Київському університеті в радянську епоху // Вісник КУ. – Серія історії та права. – № 8: Археологія та архівознавство. – С. 3–11.

1971 Підготовка археологів в університетах України // Археологія. – Вип. 2. – С. 115–116.

Сотникова С.И.

2004 Музеология: Пособие для вузов. – М.: Дрофа. – 192 с.

Liubov SAMOILENKO

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY AND MUSEUM STUDIES, 1959: DREAMS ABOUT RECONSTRUCTION (FROM COMMUNICATION TO CHANGEOVER WITHOUT COMMUNICATIONAL BARRIERS)

The article is devoted to the analysis of L. Slavin's innovative suggestions concerned the organization of students' practice the Department of Archaeology and Museum Studies at Taras Shevchenko National University of Kyiv. His department restructuring program was developed in late 1958 and filed for implementation into the curriculum since 1959.

L. Slavin has been considering student practices as important part of training of future specialists. He had offered a large increasing duration of practices (13 to 29 weeks), based on years of his teaching experience. Another proposition that touched upon the reorganization of educational process at the Department also was given.

However L. Slavin's experience was not taken by chiefs of Faculty and today it's mostly lost. The author of article tries to investigate the reasons of this situation.